

Wyrok z dnia 14 stycznia 2010 r.

III ZS 4/09

Regionalna izba notarialna nie ma kompetencji do podejmowania uchwał w przedmiocie zasad etyki zawodowej notariuszy.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Zbigniew Korzeniowski, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 stycznia 2010 r. sprawy ze skargi Ministra Sprawiedliwości na uchwałę Rady Izby Notarialnej w W. [...] z dnia 3 czerwca 2009 r., w sprawie prowadzenia stron internetowych,

u c h y l i ł zaskarżoną uchwałę.

U z a s a d n i e

Rada izby notarialnej w W. w dniu 3 czerwca 2009 r. podjęła - na podstawie art. 35 pkt 6 i 7 i art. 36 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158), dalej jako „prawo o notariacie” - uchwałę [...] w sprawie prowadzenia stron internetowych o następującej treści: „§ 1 Rada Izby Notarialnej w W. stosownie do postanowień § 6 Zarządzenia [...] Prezesa Krajowej Rady Notarialnej z dnia 15 lutego 2008 roku w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej, w związku z prowadzeniem przez Radę Izby Notarialnej strony internetowej Izby Notarialnej w W. zawierającej dane wszystkich notariuszy będących członkami Izby oraz inne dane, o których mowa w uchwale [...] Krajowej Rady Notarialnej z dnia 15 lutego 2008 roku w sprawie określenia zakresu i formy zakładania i prowadzenia stron i internetowych dla kancelarii notarialnych, stwierdza że zakładanie indywidualnych stron internetowych lub zamieszczanie przez Notariuszy danych na innych stronach internetowych w jakiegokolwiek formie jako element niedozwolonej reklamy, stanowi naruszenie etyki zawodowej. § 2 Notariusze prowadzący stronę internetową bądź zamieszczający jakiegokolwiek dane swoje lub swojej kancelarii na stronie innej niż

stronie Izby zobowiązani są bezzwłocznie do ich usunięcia lub zamknięcia takich stron. § 3 Nie zastosowanie się do powyższego zalecenia stanowić będzie podstawę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.”

Rada izby notarialnej w W. uchwałą z dnia 13 stycznia 2010 r. sprostowała powyższą uchwałę w ten sposób, że w miejsce art. 35 pkt 6 i 7 wpisała art. 35 pkt 2 i 7 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie.

Minister Sprawiedliwości zaskarżył powyższą uchwałę, zarzucając jej to, że jest: 1) sprzeczna z art. 17 Konstytucji RP oraz z art. 35 i art. 58 Prawa o notariacie, przez to, że rada izby notarialnej w W. podejmując zaskarżoną uchwałę, w tym wypowiadając się w sprawie etyki zawodowej notariuszy i określając delikt dyscyplinarny notariuszy przekroczyła swoje kompetencje ustawowe, 2) podjęta sprzecznie z prawem przez to, że rada izby notarialnej w W. nie ma kompetencji do podjęcia uchwały sprzecznej z uchwałą Krajowej Rady Notarialnej z dnia 15 lutego 2005 r. [...]. w sprawie określenia zakresu i formy zakładania i prowadzenia stron internetowych dla kancelarii notarialnych, gdyż nie jest to dozwolone przez Prawo o notariacie, 3) niezgodna z art. 32 Konstytucji RP, przez to, że dzieli środowisko notariuszy na uprawnionych i nieuprawnionych do prowadzenia dla swojej kancelarii strony internetowej w zależności od siedziby kancelarii notarialnej. Wskazując na powyższe podstawy, Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie w całości zaskarżonej uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga Ministra Sprawiedliwości ma uzasadnione podstawy. Jest niesporne, że rada izby notarialnej w W. w § 1 zaskarżonej uchwały przyjęła, że zakładanie indywidualnych stron internetowych lub zamieszczanie przez notariuszy danych na innych, niż strona internetowa izby notarialnej w W., stronach internetowych w jakiegokolwiek formie jako element niedozwolonej reklamy, stanowi naruszenie etyki zawodowej. Nie budzi także wątpliwości, że treść paragrafu pierwszego uchwały w powyższym zakresie stanowi wypowiedź rady izby notarialnej w W. w sprawie etyki zawodowej notariuszy. Zgodnie zaś z art. 40 § 1 pkt 7 Prawa o notariacie wypowiedzenie się w sprawie zasad etyki zawodowej notariuszy należy do zakresu działania Krajowej Rady Notarialnej, która działając na podstawie tego przepisu uchwałą nr 19 z późniejszymi zmianami z dnia 12 grudnia 1997 r. przyjęła Kodeks etyki zawodowej

notariusza. Przepisy tego Kodeksu zobowiązujące notariusza do przestrzegania objętych nim zasad etyki zawodowej nie zakazują notariuszom zakładania indywidualnych stron internetowych, ani też nie upoważniają rady izby notarialnej do wprowadzenia takiego zakazu czy konkretyzowania lub uzupełniania Kodeksu etyki zawodowej notariusza w jakimkolwiek innym zakresie. Niewątpliwie zatem przepis paragrafu pierwszego zaskarżonej uchwały - w zakresie, w jakim kwalifikuje zachowanie notariusza polegające na „zakładaniu indywidualnych stron internetowych lub zamieszczanie przez notariuszy danych na innych, niż strona internetowa izby notarialnej w W., stronach internetowych w jakiegokolwiek formie” jako element niedozwolonej reklamy i jako takie „stanowi naruszenie etyki zawodowej” - jest oczywiście sprzeczny z prawem, ponieważ nie tylko narusza ustawowe kompetencje Krajowej Rady Notarialnej określone w art. 40 § 1 pkt 7 Prawa o notariacie, ale także narusza wiążące notariusza przepisy Kodeksu etyki zawodowej notariuszy, który rozpatrywany jako taki w izolacji od przepisów Prawa o notariacie, należy do odrębnego porządku normatywnego (deontologicznego), lecz uzyskuje walor prawny w obszarze prawa powszechnie obowiązującego ze względu na przepis 40 § 1 pkt 7 Prawa o notariacie, stanowiący podstawę prawną jego wydania.

Wbrew stanowisku rady izby notarialnej w W., zaprezentowanemu na rozprawie przed Sądem Najwyższym, naruszenie zasad etyki zawodowej, a zatem także ewentualne naruszenie przez notariuszy wprowadzonego zaskarżoną uchwałą zakazu zakładania i prowadzenia indywidualnych stron internetowych lub zamieszczanie przez notariuszy danych na innych, niż strona internetowa izby notarialnej w W., stronach internetowych w jakiegokolwiek formie, w sposób oczywisty stanowiłoby, gdyby uchwałę podjęto zgodnie z prawem - co w niniejszej sprawie nie ma jednak miejsca - uchybienie powadze i godności zawodu, za które notariusz odpowiada dyscyplinarnie na podstawie art. 50 Prawa o notariacie (§ 4 ust. 1 Kodeksu etyki zawodowej notariusza). Pogląd rady izby notarialnej, jakoby naruszenie zasad etyki zawodowej przez notariusza nie stanowiło uchybienia powadze lub godności zawodu, a tym samym podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy jest tyleż osobliwy co odosobniony.

Nie budzi zatem żadnej wątpliwości, że rada izby notarialnej w W. nie była prawnie umocowana do zakazania notariuszom zakładania indywidualnych stron internetowych lub zamieszczania przez notariuszy danych na innych, niż strona internetowa Izby Notarialnej w W., stronach internetowych w jakiegokolwiek formie ani też,

co oczywiste, do kwalifikowania naruszenia przez notariusza tego bezprawnie wprowadzonego zakazu, jako naruszenia zasad etyki zawodowej.

Ponadto, § 6 ust. 2 uchwały [...] Krajowej Rady Notarialnej z dnia 29 listopada 1991 r. - Regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej (jednolity tekst ustalony zarządzeniem [...] prezesa Krajowej Rady Notarialnej z dnia 20 lutego 2008 r.), wydanej na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 ustawy, upoważnił Krajową Radę Notarialną do określenia zakresu i formy zakładania i prowadzenia stron internetowych dla kancelarii notarialnych. Na podstawie tego niebudzącego żadnych zastrzeżeń upoważnienia Krajowa Rada Notarialna w uchwale [...] z dnia 15 lutego 2008 r. w sprawie określenia zakresu i formy zakładania i prowadzenia stron internetowych dla kancelarii notarialnych postanowiła w § 1, że „notariusz może założyć i prowadzić dla swojej kancelarii notarialnej jedną stronę internetową. Dotyczy to także kancelarii prowadzonej przez kilku notariuszy na zasadach spółki”, a w § 2 zakres i formę prowadzenia indywidualnych stron internetowych. Nie ma zatem żadnych wątpliwości, że zaskarżona uchwała w § 2 zobowiązująca notariuszy prowadzących stronę internetową bądź zamieszczających jakiegokolwiek dane swoje lub swojej kancelarii na stronie innej niż strona Izby do bezzwłocznego ich usunięcia lub zamknięcia takich stron, jest oczywiście i na pierwszy rzut oka sprzeczna w tym zakresie z uchwałą Krajowej Rady Notarialnej z 3 czerwca 2009 r. Odmiennie poglądy rady izby notarialnej w W., jakoby między wskazanymi przepisami obu uchwał nie było sprzeczności, nie wytrzymują krytyki. Nie ma bowiem wątpliwości, że notariusz nie może zachować się jednocześnie zgodnie z normą uprawniającą go do prowadzenia indywidualnej strony internetowej i z normą zakazującą mu prowadzenia indywidualnej strony internetowej, co jest egzemplifikacją tzw. sprzeczności konkretnej norm, powszechnie przyjętej w teorii prawa. Skutkiem tej sprzeczności jest to, że notariusze korzystający z przyznanego im uchwałą Krajowej Rady Notarialnej prawa do prowadzenia indywidualnej strony internetowej jednocześnie naruszają nałożony na nich uchwałą rady izby notarialnej w W. obowiązek zamknięcia takich stron internetowych, co w konsekwencji prowadzi do naruszenia przez tych notariuszy obowiązku zawartego w § 43 Kodeksu etyki zawodowej notariusza, który stanowi, że obowiązkiem notariusza jest przestrzeganie postanowień zawartych w uchwałach organów samorządu. Wprawdzie w § 3 zaskarżonej uchwały jest mowa o zaleceniu, to jednak z treści przepisu § 2 wynika wyraźnie, że jest to kategoriyczny nakaz adresowany do notariuszy, który może być zasadnie kwalifikowany w kategoriach ich obowiązku prawnego. Tymcza-

sem z żadnego powołanego jako podstawa prawna zaskarżonej uchwały przepisu Prawa o notariacie, nie wynika uprawnienie rady izby notarialnej, do nakładania na notariuszy obowiązków takich jak w zaskarżonej uchwale i kwalifikowania naruszenia tych obowiązków jako naruszenia etyki zawodowej notariusza.

Ponadto, istotną treścią zaskarżonej uchwały jest nie tylko zawarty w tej uchwale nakaz zamknięcia indywidualnych stron internetowych prowadzonych przez notariuszy lub usunięcia danych, ale także uznanie dalszego prowadzenia takich stron za naruszenie zasad etyki zawodowej, a w konsekwencji za przewinienie dyscyplinarne. Wprawdzie w § 3 zaskarżonej uchwały jest mowa o tym, że niezastosowanie się do tego zalecenia, czyli nakazu/obowiązku określonego w § 2 uchwały, stanowi podstawę do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, to niewątpliwie z kontekstu systemowego uchwały wynika jednoznacznie, że rada izby notarialnej w W. określiła typ przewinienia dyscyplinarnego, którym jest zachowanie notariusza polegające na prowadzeniu strony internetowej lub zamieszczaniu jakichkolwiek danych swoich lub swojej kancelarii na stronie innej niż strona izby notarialnej w W. Tymczasem zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2004 r., III SZ 2/03 (OSNP 2004 nr 22 poz. 395) rada izby notarialnej nie ma ustawowych kompetencji do określania rodzajów deliktów dyscyplinarnych notariuszy.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====